

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 86/2024-53

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Rudolf Manik, PhD., MBA, MHA - ADVOKÁT s. r. o., Masarykova 2, Košice, proti postupu Okresného súdu Spišská Nová Ves v konaní sp. zn. 12C/11/2018 takto

rozhodol:

- Postupom Okresného súdu Spišská Nová Ves v konaní sp. zn. 12C/11/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
- Okresnému súdu Spišská Nová Ves v konaní sp. zn. 12C/11/2018 **prikazuje** konať bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **1 000 eur**, ktoré mu **je** Okresný súd Spišská Nová Ves **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Spišská Nová Ves **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **713,96 eur** a tieto zaplatiť jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. decembra 2023, ktorú doplnil 22. februára 2024 prostredníctvom ústavným súdom ustanoveného advokáta, domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom okresného súdu v civilnom spore, ktorému žiada prikázať konať bez zbytočných prietáhov. Okrem toho žiada finančné zadosťučinenie 5 000 eur.

II.

2. Sťažovateľ sa ako vlastník 2,5 % podielu na pozemku, ktorého 95 % podiel vlastní obec, žalobou z apríla 2018 domáha ochrany vlastníckeho práva proti žalovaným, ktorí cez tento pozemok prechádzajú k svojmu domu. Spolu so žalobou sa návrhom na nariadenie neodkladného opatrenia domáhal dočasnej ochrany svojho práva, ktorý okresný súd v máji 2018 zamietol. To krajský súd na odvolanie sťažovateľa uznesením z augusta 2018 potvrdil. Proti tomu sťažovateľ v novembri 2018 podal ním spísané dovolanie. Okresný súd v decembri 2018 vyzval sťažovateľa na oznámenie advokáta, ktorý ho bude v konaní o dovolaní zastupovať. Na to sťažovateľ v januári 2019 uviedol, že ešte pred podaním dovolania požiadal centrum právnej pomoci o bezplatného advokáta na zastupovanie v dovolacom konaní a proti rozhodnutiu o jeho nepriznaní podal správnu žalobu. Okresný súd stav konania o tejto správnej žalobe dopytom na správny súd zisťoval v priebehu roka 2019 štyrikrát a v prvej polovici roka 2020 dvakrát, vždy s odpoveďou, že o nej nebolo rozhodnuté.

3. Okresný súd v septembri 2020 vyzval žalovaných na vyjadrenie k žalobe potom, keď mu obec na jeho dopyt z augusta 2020 oznámila údaje o žalovaných, keďže sťažovateľ nevedel na výzvu súdu na odstránenie vady žaloby z júna 2020 uviesť ich dátumy narodenia. Po doručení žalobnej dupliky z januára 2021 nariadil pojednávanie na máj 2021. To po návrhu sťažovateľa na rozšírenie žaloby a prejavení vôle strán dohodnúť sa odročil na júl 2021. Uznesením z júla 2021 po vyjadrení sťažovateľa k písomnej výzve súdu na spresnenie jeho návrhu na zmenu žaloby túto zmenu nepripustil. Pojednávanie v júli 2021 po výsluchu sťažovateľa odročil pre rozhodnutie o ním vznesenej námietke zaujatosti na neurčito, o ktorej krajský súd rozhodol v auguste 2021. Okresný súd pojednávania nariadené na december 2021 a február 2022 zrušil na žiadosť sťažovateľa z dôvodov súvisiacich s pandémiou. Pojednávanie v apríli 2022 po výsluchu žalovaných, prejavení vôle strán sa dohodnúť a návrhoch sťažovateľa na pristúpenie obce do konania a vypočutie jeho manželky odročil na júl 2022. Súd v máji 2022 rozhodol o pristúpení obce do konania na stranu žalovaných.

4. Súd pojednávanie v júli 2022 potom, keď sťažovateľ ospravedlnil neúčast predvolanej manželky ako svedkyne, vypočul starostu obce a po návrhu sťažovateľa na výsluch bývalého starostu a jeho vyjadrení o tom, že ide požiadať o bezplatného advokáta na celé konanie, odročil na neurčito. Okresný súd v auguste 2022 potom, ako zistil kasačnú sťažnosť sťažovateľa proti zamietnutiu správnej žaloby proti nepriznaniu bezplatného advokáta na dovolacie konanie o neodkladnom opatrení, predložil spis najvyššiemu súdu na rozhodnutie o dovolaní. Najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľa a spis vrátil okresnému súdu v septembri 2023. Medzitým centrum na dopyt súdu oznámilo, že o žiadosti sťažovateľa o bezplatného advokáta na celé konanie koná, a sťažovateľ žiadal súd o konanie vo veci aj bez advokáta, o ktorého ustanovenie požiadal.

5. Okresný súd pojednávanie v novembri 2023 po vypočutí manželky sťažovateľa a nového starostu odročil pre výsluchy sťažovateľom navrhutej susedy, bývalého starostu, ktorého súd pre neskoré zistenie jeho adresy nestihol predvolať. Pojednávanie v januári 2024 po výsluchu svedkov a potom, keď strany nemali ďalšie návrhy na dokazovanie, odročil pre oboznamovanie listinných dôkazov na marec 2024. Sťažovateľ potom vzniesol námietku zaujatosti, na ktorú súd oznámením z januára 2024 neprihliadol. Pojednávanie v marci 2024 po oboznámení listinných dôkazov a zamietnutí dôkazných návrhov sťažovateľa odročil pre prednes záverečných rečí na apríl 2024, ktoré zrušil na žiadosť sťažovateľa o zmenu termínu pojednávania.

III.

6. Sťažovateľ takmer šesťročnú dĺžku konania bez rozhodnutia vo veci považuje za neprimeranú. Zdôrazňuje, že za šesť rokov sa konali len štyri pojednávania s tým, že prvé až po troch rokoch od podania žaloby. Podľa sťažovateľa vec nie je zložitá a predlžuje sa len nečinnosťou a nesústredenosťou okresného súdu. Právna neistota v otázkach vytýčenia hranice so susedným pozemkom a zákazu nakladania s nehnuteľnosťou žalovanými má pre sťažovateľa a jeho deti zásadný význam. Preto žiada finančné zadosťučinenie.

7. Okresný súd považuje ústavnú sťažnosť za nedôvodnú, keďže priebežne konal. V jeho postupe neidentifikuje zbytočné prietahy, ktoré by mu bolo možné pričítať. Zdôrazňuje, že sťažovateľ svojím správaním prispieva k predĺženiu konania. Aj posledné nariadené pojednávanie na apríl 2024 bolo odročené na žiadosť sťažovateľa.

IV.

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02).

9. Rozhodovanie všeobecných súdov o ochrane vlastníckeho práva patrí do ich bežnej rozhodovacej činnosti. Úlohou okresného súdu je právne posúdiť minimálne od prvého pojednávania medzi stranami nesporný skutkový stav a rozhodnúť o podľa okresného súdu určitom a jasnom žalobnom návrhu sťažovateľa.

10. Sťažovateľ svojím konaním neprispel k čo najrýchlejšiemu rozhodnutiu. Jeho vyjadrenia, či ústne alebo písomné, sú ťažko zrozumiteľné, jeho tvrdenia sa opakujú a často nesúvisia s predmetom sporu. Návrhy formuloval až počas konania, hoci ich mohol uplatniť už v žalobe. Až po troch rokoch navrhol zmeniť žalobu a po štyroch rokoch pristúpenie ďalšieho žalovaného. Až po štyroch rokoch od začatia konania požiadal centrum právnej pomoci o bezplatného advokáta na celé konanie. Druhú námietku zaujatosti proti sudkyňi vzniesol na základe dva a pol roka mu známej skutočnosti. Termín posledného pojednávania žiadal zmeniť zámerne len preto, že súd na žiadosť žalovaného presunul termín pojednávania o pár dní. Sťažovateľovi nič nebránilo, aby priamo na pojednávaní uviedol dôvod, pre ktorý mu nový termín nevyhovuje, keďže ho súd oznámil deň po pojednávaní.

11. Čo sa týka postupu okresného súdu, tak pochybil hneď na začiatku konania, keď sťažovateľa po podaní dovolania proti rozhodnutiu o neodkladnom opatrení upozornil na povinné zastúpenie advokátom. Nepochopiteľne vyčkával až na rozhodnutie o kasačnej sťažnosti sťažovateľa proti zamietnutiu správnej žaloby, hoci už dva mesiace po podaní dovolania mal vedomosť o právoplatnom nepriznaní advokáta na podanie dovolania pre jeho neprípustnosť. To malo za následok, že až po štyroch rokoch predložil spis najvyššiemu súdu. Rok trvajúce rozhodovanie o dovolaní najvyšším súdom nemožno pričítať okresnému súdu, ale sťažovateľovi. Okresný súd bol prvý rok a pol vo veci samej nečinný, keď len zisťoval stav konania o správnej žalobe, pritom mu nič nebránilo vo veci samej konať, keďže sťažovateľ požiadal o bezplatného advokáta

len na podanie dovolania, nie na konanie vo veci samej. Tento počiatkový postup okresného súdu mal za následok, že až po troch rokoch od podania žaloby bolo prvé pojednávanie.

12. Súd až po dvoch rokoch od podania žaloby vyzval sťažovateľa na jej doplnenie o nedostatok brániaci mu v konaní pokračovať (dátumy narodenia žalovaných), ktoré boli zistiteľné z príloh k žalobe a katastra nehnuteľností, no absencia týchto údajov mu nebránila rozhodnúť o návrhu na neodkladné opatrenie. Súd ústny a bezprostredný prednes zmeny žaloby až dodatočne vyhodnotil ako neurčitý a nezrozumiteľný a vyzval na jeho spresnenie. Zmenu žaloby nepripustil, dôvodiac, že doteraz vykonané dokazovanie nebolo zamerané na zmenou žiadaný petit, hoci žiadne dokazovanie ešte nevykonal. Súd vyhovel návrhu sťažovateľa vypočuť jeho manželku k výške škody, hoci nepripustil návrh na rozšírenie žaloby o zaplatenie škody. Prihliadol na žiadosť sťažovateľa odročiť pojednávanie pre jeho rozhodnutie požiadať o advokáta, a to po štyroch rokoch od podania žaloby.

13. Aj pri predvolávaní a vypočúvaní svedkov konal súd nesústredene a nehospodárne. Až dodatočne, mesiac pred pojednávaním, vyzval sťažovateľa na oznámenie adresy svedka navrhnutého na predchádzajúcom pojednávaní, ktorého nestihol predvolať. Manželku sťažovateľa opomenul druhýkrát na pojednávanie predvolať a predvolal ju až na upozornenie sťažovateľa. Vyhovel návrhom na výsluch svedkov bez toho, aby bolo zrejmé, k čomu pre vec podstatnému majú vypovedať, a zisťoval to až priamo pri ich výsluchoch. Až na siedmom pojednávaní prvýkrát odmietol dôkazné návrhy. Konanie ani po šiestich rokoch od začatia neskoncentroval. Ako dôležitý a hodnoverne preukázaný sa nejaví dôvod vyhovenia len deň po pojednávaní doručenej žiadosti sťažovateľa o zmenu termínu posledného pojednávania pre povinnosť starať sa o rodinu v čase hospitalizácie jeho manželky. Synovia sťažovateľa nie sú vo veku vyžadujúcom celodennú starostlivosť a v sťažovateľom predloženej lekárskej správe je termín hospitalizácie dopísaný rukou.

14. Okresnému súdu nemožno vytknúť nečinnosť či dlhotrvajúce odstupy medzi jednotlivými úkonmi. No táto navonok prejavovaná plynulá činnosť okresného súdu nesmerovala k čo najrýchlejšiemu rozhodnutiu. Úkony súdu neboli vždy efektívne a sústredené na meritórne rozhodnutie. Celkovú dĺžku konania o pre sťažovateľa nie významnej veci bez meritórneho rozhodnutia (šesť rokov) nemožno pričítať len správaniu sťažovateľa, ale aj neschopnosti súdu na toto správanie reagovať a vysporiadať sa s ním. Na celkovú dĺžku konania mala najviac vplyv počiatkový rok a pol trvajúca nečinnosť súdu vo veci samej a následná, hoc plynulá, no neefektívna činnosť. Tým došlo k porušeniu ústavného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Preto bolo v tejto časti ústavnej sťažnosti vyhovené a okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázané, aby konal bez zbytočných prietáhov.

15. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušenia základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k tomu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). S prihliadnutím na celkovú dĺžku konania, postup súdu, správanie a význam sporu pre sťažovateľa bolo sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie 1 000 eur s tým, že vo zvyšku nebolo jeho návrhu vyhovené.

V.

16. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľa odôvodňuje, aby mu okresný súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení

niektorých zákonov v znení neskorších predpisov úplne nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli zastúpením advokátom. Ich výška bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), čo za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti 2 x 343,25 eur) s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 13,73 eur) predstavuje 713,96 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. júna 2024

Robert Šorl
predseda senátu